

QIYMƏTLİ ƏŞYALARIN DAŞINMASI SİĞORTASININ **QAYDALARI**

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Bu qaydalar Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə və sığorta ilə bağlı müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1. SİĞORTA TƏMİNATININ ƏHATƏ DAİRƏSİ VƏ SİĞORTA SİNİFİ

1.1. Bu sığorta qaydaları ilə poçt daşımaları daxil olmaqla nəqliyyat firmaları vasitəsilə və ya mühafizə altında su, avtomobil, hava və dəmir yolu ilə daşınan qiymətli kağızlar (səhm, istiqraz, çek, şəhadətnamə, bono və s.), təminat məktubu, nəgd pul (manat və ya valyuta), külçə və digər formada olan əlvan metallar, qiymətli daşlar və zinət əşyalarına sığorta müqaviləsində göstərilən müddətdə və ya daşınan zaman dəyər biləcək ziyan və zərərlərə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən qaydalar və aşağıdakı istisnalar daxilində təminat verilir.

1.2. Bu qaydalar ilə müəyyən olunmuş sığorta növü yüklərin (nəqliyyat) sığortası sinfinə aiddir.

2. ƏLAVƏ SİĞORTA HAQQI ÖDƏMƏKLƏ SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLAN ZİYAN VƏ ZƏRƏRLƏR

2.1. Aşağıdakı hadisələrin səbəb olduğu ziyan, zərər və xərclərə, yalnız ayrıca olaraq razılaşdıqda təminat verilir:

2.1.1. Tətilçilərin, sahibkar tərəfindən bağlanmış müəssisə işçilərinin etiraz nümayişləri və ya tətil, qarışıqlıq və ya xalq hərəkətlərində iştirak edən şəxslərin hərəkətləri;

2.1.2. Tətil, müəssisənin sahibkar tərəfindən bağlanması (lokaut), qarışıqlıq və ya xalq hərəkətləri;

2.1.3. Terroristlərin və ya siyasi məqsədlər güdən şəxslərin hərəkətləri.

2.2. Aşağıda göstərilənlər, ancaq sığorta şəhadətnaməsində (müqaviləsində) xüsusi şərtlər göstərilməsi vasitəsilə sığorta təminatına daxil edilə bilər:

2.2.1. Məzənnə və ya birja qiymət fərqləri;

2.2.2. Səhm və istiqrazların faiz/gəlir payı və s. kuponları;

2.2.3. Nəqliyyat xərcləri;

2.2.4. Sığorta və bank komission xərcləri;

2.2.5. Gömrük vergiləri və digər rəsmi xərclər;

2.2.6. Sığorta dəyərinin 10%-dən çox olmaması şərtilə, gözlənilən gəlir.

2.3. Başqa cür razılaşma olmadıqda hadisənin başvermə səbəbindən asılı olmayaraq aşağıdakı hallar nəticəsində meydana gələn ziyan, zərər və xərclərə təminat verilmir:

2.3.1. Müharibə, vətəndaş müharibəsi, iğtişas, qiyam, üsyan və bunların nəticəsində baş verən daxili qarışıqlıq,

2.3.2. Zəbtetmə, müsadirə, həbs, qadağa və ya əlindən (qarət istisna olmaqla), onların nəticələri və ya onlara təşəbbüs;

2.3.3. Unudulub qalmış minalar, mərmilər, bombalar və digər hərbi sursatlarla toqquşmanın nəticəsi.

3. SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL EDİLMƏYƏN HALLAR

Aşağıdakı hallar nəticəsində baş verən ziyan, zərər və ya xərclərə sığorta təminatı verilmir:

3.1. Qadağan edilmiş və ya gizli ticarət (qaçaqmalçılıq);

3.2. Sığortalının və ya onun işçilərinin qəsd hərəkətləri, etimattan sui-istifadəsi;

3.3. Sığortalanmış əmlakda gözlə ayırd etmək mümkün olmayan çatışmamazlıqlar və qüsurlar;

- 3.4. Sığortalanmış əmlakın lazımı qaydada qablaşdırılmaması;
- 3.5. Gecikmələr və müəyyən edilmiş daşıma müddətindən artıq gözləmələr;
- 3.6. 2.2. bəndində göstərilənlər istisna olmaqla, bu şərtlərin nəticəsi ilə əlaqədar bütün növ zərərlər;
- 3.7. Daşınacaq qiymətli əşyanın miqdarı, dəyəri, alıcının ünvanı və bu kimi digər məlumatların sığortaçıya, nəqliyyat firmasına və ya poçt idarəsinə yarımçıq və ya səhv bildirilməsi;
- 3.8. Müvafiq idarələrin və ya daşıyıcının təlimatına və ya irəli sürdüyü şərtlərə əməl edilməməsi;
- 3.9. Qanunvericiliyə əsasən etibarsız sayılan saxta sənəd və təminat məktubları.

4. SIĞORTA TƏMİNATININ BAŞLANMASI VƏ SONA ÇATMASI

- 4.1. Sığorta təminatı qiymətli əşyaların daşınma üçün nəqliyyat firmasının səlahiyyətli nümayəndəsinə, mühafizə altında həyata keçirilən daşımalarda isə, mühafizəni təmin edəcək şəxsə təhvil verilməsi ilə başlayır. Sığorta təminatının başlanması üçün qiymətli kağızların, nəqliyyat firmasının səlahiyyətli nümayəndəsinə, mühafizə altında həyata keçirilən daşımalarda isə mühafizəni təmin edəcək şəxsə öhdəlik və ya təhvil-təslim qəbzi ilə təhvil verilməsi zəruridir.
- 4.2. Sığorta təminatı, qiymətli əşyaların son təyinat məntəqəsində alıcıya və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə (əlaqədar işçisinə) təhvil verildiyi zaman sona çatmış hesab olunur. Təhvil vermə vaxtının uzandığı hallarda, təminat müddəti qiymətli əşyaların son təyinat məntəqəsinə çatdırıldığı tarixdən hesablanmaqla üçüncü günün sonuna qədər davam edir.
- 4.3. Göndərilən qiymətli əşyaların hər hansı bir səbəbdən alıcıya təhvil verilə bilməməsi və ya alıcının həmin mallardan imtina etməsi halında, sığorta təminatının müddəti razılaşdırılmış əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərtlə, həmin qiymətli əşyaların sığortalıya geri qaytarılmasına qədər davam etdirilə bilər.

5. SIĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SIĞORTA DƏYƏRİ

- 5.1. Sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə bərabər olması əsas şərtidir. Sığortalının daşınacaq qiymətli əşyaların nəqliyyat firmasına bildirdiyi məbləği bütövlükdə sığortalıması zəruridir.
- 5.2. Birja əməliyyatları üçün qiymətli əşyaların sığorta dəyəri sığortanın qüvvəyə mindiyi gün üçün və ya həmin ərazidə və ya ən yaxın ərazidəki birjada kurs dəyəridir.
- 5.3. Digər sənəd və qiymətli əşyaların sığorta dəyəri sığorta müqaviləsinin bağlandığı ərazidə sığortanın hüquqi qüvvəyə mindiyi gün üçün müəyyən edilən kurs dəyəridir.
- 5.4. Sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsi etibarsız sayılır. Sığorta məbləği, sığorta dəyərindən az olduqda, sığorta ödənişi, sığorta məbləği ilə sığorta dəyəri arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödənilir.

6. AZADOLMA

Tərəflər arasında başqa bir şərt nəzərdə tutulmazsa, ödəniş azadolma tətbiq edilmədən ödənilir. Azadolma nəzərdə tutularsa, onun məbləği və tətbiq edilmə qaydaları şəhadətnamə və xüsusi şərtlər ilə müəyyən edilir.

7. SIĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ

Sığortaçının məsuliyyəti sığorta müqaviləsi imzalandığı andan başlayır. Sığorta haqqı, başqa bir şərt nəzərdə tutulmazsa, sığorta şəhadətnaməsi tərtib edilməmiş olduqda belə müqavilə imzalandığı zaman ödənilir.

8. RİSKİN MAHIYYƏTİNİN DƏYİŞMƏSİ VƏ YA BAŞ VERMƏ EHTİMALININ ARTMASI.

8.1. Sığorta təminatı daşımanın sığorta müqaviləsində göstərilən formada və marşrut üzrə həyata keçirilməsi şərti ilə etibarlıdır.

8.2. Sığortalı riskin mahiyyətinin dəyişməsinə və ya hadisənin baş vermə ehtimalının artmasına səbəb ola biləcək hər hansı bir vəziyyətin mövcudluğunu öyrənən kimi, dərhal bu haqda sığortaçıya məlumat verilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

8.3. Bu məlumat vermə öhdəliyi sığortalı tərəfindən yerinə yetirilmədiyi hallarda, sığortaçı ödəniş vermək məsuliyyətindən azad olur.

Bu zaman aşağıdakı hallar istisna edilir:

- riskin mahiyyətinin dəyişməsi və ya hadisənin baş vermə ehtimalının artması sığortalı iradəsi xaricində baş verdikdə;

- məlumat verilməməsinin bilərəkdən edilmədiyi və ya kobud səhvlə əlaqədar olmadığı, eləcə də riskin mahiyyəti dəyişməsəydi belə, hadisənin baş verəcəyinin təsdiqləndiyi hallarda.

8.4. Sığortaçının riskin baş vermə ehtimalının artması ilə əlaqədar əlavə sığorta haqqı almaq hüququ var.

ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞ

9. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERƏN ZAMAN SİĞORTALI VƏZİFƏLƏRİ

9.1. Sığortalı hadisənin baş verdiyini öyrənən kimi vəziyyəti dərhal və ya ən gec 3 gün ərzində sığortaçıya bildirməlidir. Hadisənin baş verməsi vaxtında sığortaçıya bildirilmədiyinə görə artan zərərin məbləği veriləcək ümumi ödəniş məbləğindən çıxıla bilər.

9.2. Sığorta hadisəsi baş verdikdən sonra sığortalı, istər sığortalanmış qiymətli əşyaları xilas etmək, istərsə də zərərin məbləğini azaltmaq üçün lazımi tədbirlər görməyə görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda, sığortalı mümkün olduğu hallarda lazımi tədbirlər görmək üçün mütləq sığortaçı ilə məsləhətləşməlidir.

9.3. Sığortalı, lazım olduqda bu sahədə sığortaçı ilə əməkdaşlıq etməli, lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsinə köməklik göstərməli və lazım olan sənəd və məlumatları sığortaçıya verməlidir. Bundan başqa, Sığortalı, daşıyıcı firma və ya təqsirkar olan digər üçüncü şəxslər tərəfindən dəymiş zərərin ödənilməsi hüququnun qorunması üçün vaxtında lazımi tədbirlər görməli və zəruri tədbirlərin yerinə yetirildiyi zaman sığortaçı ilə əməkdaşlıq etməlidir.

9.4. Sığortalı bütün növ qiymətli kağızların zədələnməsi zamanı onların ləğv edilməsi və ya qüvvədən düşməsi üçün bütün zəruri tapşırıqları dərhal verməyə və bu əməliyyatlarla bağlı bütün məlumat və sənədləri sığortaçıya bildirməyə borcludur.

9.5. Yuxarıda göstərilən işlərlə əlaqədar çəkilən xərclər qabaqcadan sığortaçının razılığının alınması şərti ilə sığortaçı tərəfindən ödənilir.

9.6. Sığortalı bu maddədə göstərilən vəzifələrini yerinə yetirməzsə və nəticədə zərərin məbləği artarsa, həmin məbləğ sığortaçının verəcəyi ödənişin məbləğindən çıxılır.

10. ZƏRƏRİN MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ

Hadisə baş verən zaman dəymiş zərərin məbləğinin sığortaçı tərəfindən ödənilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

10.1. Ləğv edilməsi və təzələnməsi mümkün olan qiymətli kağızlarla əlaqədar, bu şərtlərin 6-cı bəndinin şərtlərinə əməl olunmaqla, yalnız yenidən nəşr edilmək üçün çəkilən xərclər ödənilir;

10.2. Ləğv edilməsi və təzələnməsi qeyri-mümkün olan qiymətli kağızlarla əlaqədar verilən sığorta ödənişi sığorta məbləği ilə məhdudlaşır;

10.3. Sığortaçı zərəri həmin əşyanın tam cynisini vermək yolu ilə ödəmək hüququna malikdir.

11. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏRİN SIYAHISI

11.1. sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığortalının, sığorta olunanın və ya digər faydalanan şəxsin sığortaçıya ünvanladığı yazılı sığorta tələbi;

11.2. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı səlahiyyətli(aidiyyatı) dövlət orqanının hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd(lər);

11.3. sığortalanmış əşyaların göndərilmə və ya təhvil verilmə sənədləri;

11.4. müvafiq daşıma sənədləri;

11.5. yük gömrük bəyannaməsi;

11.6. invoys;

11.7. ixtisaslaşmış və səlahiyyətli qurum tərəfindən zərər məbləğini təsdiqləyən rəsmi sənəd;

11.8. sığorta olunan sığorta predmetinin mülkiyyətçisi olmadıqda, sığorta predmeti üzrə sərəncam hüququnu təsdiqləyən sənədin surəti.

DİGƏR MÜDDƏALAR

12. HÜQUQUN VERİLMƏSİ

12.1. Sığorta ödənişi verildikdən sonra sığortalı üçüncü şəxslərə qarşı iddia hüququ sığortaçıya keçir;

12.2. Sığortalı sığortaçının tələbinə əsasən bu barədə sənədlərə müvafiq qeyd etməlidir;

12.3. Bu qaydalar əsasında sığortalının sığorta ödənişi almaq hüquqlarına sahib olmaq, ödənilmiş olan sığorta məbləği ilə məhdudlaşır.

13. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI

13.1 Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

13.2. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

13.3. Müqavilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;

13.4. Sığortalının zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

13.5. Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi

13.6. Sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

13.7. Sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir;

13.8. Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi.

14. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLDİKDƏ SİĞORTA HAQQININ HESABLANMASI

14.1 Sığorta müqaviləsi tərəflərdən birinin təşəbbüsü ilə digər tərəfin 30 (otuz) gün əvvəlcədən sığorta müqaviləsində göstərilmiş ünvana yazılı xəbərdarlıq göndərildikdən sonra xitam verilir.

14.2 Sığorta müqaviləsinə Sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi şərtlərini pozması ilə bağlıdırsa o, sığorta haqlarını sığortalıya bütünlüklə qaytarır.

14.3 Sığorta müqaviləsinə Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığortalının sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi şərtlərini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

15. XOŞ MƏRAMLILIQ ÖHDƏLİYİ

15.1. Tərəflər sığorta müqaviləsi imzalandığı və hüquqi qüvvədə olduğu müddət ərzində xoş məramlılıq prinsipinə əməl etməlidirlər.

15.2. Sığortalı marşrutun seçildiyi və daşıma müddətinin müəyyən edildiyi zaman, nəqliyyat firmasının və ya mühafizəçi şəxslərin seçilməsində diqqətli və ehtiyatlı bir mal sahibi kimi hərəkət etməlidir.

15.3. Göndərilən qiymətli əşyalarla əlaqədar alıcıya qabaqcadan məlumat verilməli, mallar müəyyən edilmiş müddət ərzində təhvil verilmədikdə isə, alıcı dərhal bu haqda satıcıya məlumat verməlidir.

15.4. Qiymətli əşyaların son təyinat məntəqəsinə müəyyən edilmiş müddət ərzində çatdırılmadığı hallarda, sığortalı nəqliyyat firmasına məlumat verərək lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməyə və vəziyyətin sığortaçıya bildirilməyə görə məsuliyyət daşıyır.

15.5. Sığortalı və yaxud sığorta müqaviləsini imzalamaq üçün onun tərəfindən təyin edilən şəxslər müqavilənin əsasını təşkil edən və onlara bəlli olan bütün məlumatları, sığorta müqaviləsi imzalanmamışdan əvvəl sığortaçıya bildirməyə görə məsuliyyət daşıyırlar. Bu şərtə əməl edilməməsi xoş məramlılıq prinsipinin pozulması kimi qəbul

olunur. Sığortalı və yaxud sığorta müqaviləsini imzalamaq üçün onun tərəfindən təyin edilən şəxslər özlərinin normal fəaliyyətləri əsnasında bilməli olduqları bütün məlumatları bilmiş hesab edirlər. Müqavilənin imzalanıb imzalanmaması və ya şərtlərin dəqiqləşdirilməsi üçün qəbul olunacaq qərara təsir edən bütün amillər riskin qiymətləndirilməsi baxımından əhəmiyyət daşıdıqlarına görə müqavilənin əsasını təşkil edən amillərdən hesab edilir və bu hallar Sığorta fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun müddəaları ilə tənzimlənir.

16. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLAR

16.1. Sığortalının məlumat və xəbərdarlıqları sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentliyə sifarişli məktub vasitəsilə bildirilir.

16.2. Sığortaçının məlumat və xəbərdarlıqları sığortalının sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanına, bu ünvan dəyişmişsə, sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentliyə bildirilən son ünvana eyni formada çatdırılır.

16.3. Tərəflərə imza etdirmək şərti ilə şəxsən təqdim olunan məktublar, yaxud teleqraf, teleks və ya faksla bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar sifarişli məktub vasitəsilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar səviyyəsində hüquqi qüvvəyə malikdir.

17. KOMMERSİYA VƏ İŞ SİRLƏRİNİN QORUNMASI

Sığortaçı və ya onun səlahiyyətli nümayəndələri bu müqavilənin bağlanması ilə əlaqədar sığortalıya aid öyrəndikləri bütün kommersiya və iş sirlərinin gizli saxlanmaması nəticəsində sığortalıya dəyəcək zərərə görə məsuliyyət daşıyırlar.

18. MƏHKƏMƏ AİDİYYATI VƏ İDDİA MÜDDƏTİ

Bu sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar bütün fikir ayrılıqları sığortaçının yerləşdiyi ərazidə bu işə səlahiyyəti olan yerli məhkəmələr tərəfindən Azərbaycan Respublikası qanunlarına uyğun olaraq həll edilir.

19. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

Tərəflərin qarşılıqlı razılığına əsasən bu qaydalara əlavə ediləcək xüsusi şərtlər (klozlar) hüquqi baxımdan qaydalardan üstün hesab edilir.